

Ғылым мен руханият жанашыры

Отандық ғылым мен журналистика салаларына елеулі үлес қосқан көрнекті ғалым, білікті педагог, публицист, филология ғылымдарының кандидаты, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Зарқын Тайшыбай — ел зиялылары арасында айрықша беделге ие тұлға.

Зарқын Сыздықұлы есімі ұлт тарихындағы көрнекті қайраткерлердің рухани мұрасын терең зерделеп, оларды жаңа қырынан танытудағы ізденістерімен қалың жұртшылыққа белгілі. Сонымен қатар ол — ұрпақ тәрбиесіне үлкен үлес қосқан, ұстаздықты өмірлік парызы санаған тәлімгер. Ал журналистика саласының дамуына, қазақтілді кәсіби медианың қалыптасуына сіңірген еңбегі — ұлттық баспасөз тарихындағы маңызды белестің бірі.

Ғылым мен журналистиканы қатар алып жүрген Зарқын Сыздықұлы қазақ баспасөзі тарихын зерттеуге, ұлттық журналистиканың даму кезеңдерін саралауға елеулі үлес қосып келеді. Соның ішінде Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университетінде қызмет атқара жүріп, журналистика кафедрасының қалыптасуына сіңірген еңбегі бір төбе. Зақаң — Қарағанды облыстық «Қазақ тілі» қоғамының негізін қалаушылардың бірі, алғашқы төрағасы. Қоғамдық жұмыстарда да ол ұлт мүддесін бәрінен биік қойып, мемлекеттік тілдің қолданыс аясын кеңейтуге белсенді атсалысты. Алайда оның педагогикалық және ғылыми қызметіндегі айрықша кезең — Манап Қозыбаев университетімен байланысты. 2000 жылдан бері ол осы оқу ордасында жемісті еңбек етіп келеді. Ғалымның бастамасымен университетте журналист мамандарын мемлекеттік тілде даярлау ісі қолға алынды. Сол тұста ақпарат

кеңістігінде қазақтілді кәсіби кадрларға деген сұраныс айқын сезіліп тұрған болатын. Осындай тарихи қажеттілікті терең түсінген ғалым оқу орнында қазақ тіліндегі журналистика бөлімінің іргесін қалап, жаңа буын маман тәрбиелеуге жол ашты. Ол болашақ журналистерге ақпарат таратудың қыр-сырымен бірге, сөздің салмағын сезінуді, азаматтық ұстанымнан айнымауды, әділдік пен ар-ожданға қызмет етуді де үйретті. Оның тәлімін алған азаматтар бүгінде елдің іргелі ақпарат құралдарында абыройлы еңбек етіп жүр.

Зарқын Тайшыбай — Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, көрнекті ғалым, жазушы, зерттеуші, Солтүстік Қазақстан облысының құрметті азаматы. Бұл атақ-марапаттар — көп жылғы қажырлы еңбегіне алған орынды баға. Әріптестері мен шәкірттері оны тұтас бір рухани ортаның қалыптасуына ықпал еткен тұлға ретінде құрметтейді.

Ғалым ұзақ жыл бойы Манап Қозыбаев университеті жанындағы «Этно-мәдени зерттеулер ғылыми орталығына» жетекшілік етіп келеді. Оның басшылығымен орталық Солтүстік Қазақстанның тарихын, мәдениетін, ономастикасын, рухани мұрасын зерттейтін маңызды ғылыми алаңға айналды. Бұл жұмыс елдің тарихи жадын сақтау мен рухани сабақтастықты нығайту ісіне серпін берді.

Зарқын Тайшыбайдың ғылыми

еңбектері ХХ ғасыр басындағы қазақ әдебиеті мен ұлт зиялыларының мұрасын терең зерттеуімен құнды. Ғалым абайтану саласына, Алаш қайраткерлерінің әдеби әрі рухани мұрасын зерделеуге айрықша үлес қосты. Оның зерттеулері ұлт тарихындағы рухани сабақтастықты жаңаша пайымдауға мүмкіндік берді.

Көптеген ғылыми мақаланың, монографиялар мен оқу құралдарының авторы ретінде Зарқын Сыздықұлы қазақ тіліндегі ғылыми әдебиеттің дамуына да зор еңбек сіңірді. Әсіресе оның әртүрлі ғылым салаларындағы күрделі оқулықтарды қазақ тіліне аударуы — мемлекеттік тілдің ғылым тілі ретінде қалыптасуына қосылған қомақты үлес. Физикалық химия, невропатология, сауда экономикасы секілді

күрделі салаларға арналған жоғары оқу орындарының оқулықтарын қазақша сөйлету арқылы ол ұлттық ғылымның көкжиегін кеңейтті.

Зарқын Сыздықұлының ғылыми ізденістерінің тағы бір маңызды бағыты — Солтүстік Қазақстанның тарихы мен рухани мұрасын зерттеу. Оның осы бағыттағы еңбектері өңірдің өткені мен бүгінін сабақтастырып, ұлттық құндылықтарды тереңірек тануға жол ашты. «Атамекен атаулары», «Сыр сандығым — Қызылжар» кітаптарында өңірдің тарихи топонимдері, жер-су атау-лары, мәдени-рухани келбеті ғылыми тұрғыдан сараланып, жаңа деректермен байытылды. Ал Абылай хан туралы екі томдық зерттеуі мен «Абылай хан» энциклопедиясын әзірлеуге қосқан сүбелі

үлесі — оның ұлттық тарихқа қосқан елеулі еңбегінің бір парасы.

2001 жылы АҚШ Мемлекеттік департаментінің шақыруымен америкалық университеттерде журналист мамандарын даярлау бағдарламасы аясында тәжірибе алмасуы — ғалымның кәсіби ізденісінің бір көрінісі. Ол шетелдік білім беру жүйесінің озық үлгілерін зерттеп қана қоймай, сол тәжірибелерді еліміздегі жоғары білім беру жүйесіне енгізуге күш салды.

2026 жылы өңірдің әдеби қауымдастығын дамытуға қосқан елеулі үлесі үшін Солтүстік Қазақстан облысы әкімінің стипендиясына ие болуы оның шығармашылық және ғылыми қызметінің қоғам үшін маңызын тағы бір мәрте дәлелдеді. Ал Манап Қозыбаев университетінде оның атындағы арнайы кабинет ашылуы — ғалымға көрсетілген айрықша құрметтің белгісі. Ол жас буынның азаматтық ұстанымын қалыптастырып, олардың ел тағдырына бейжай қарамайтын тұлға болып өсуіне ықпал етіп келеді. Шәкірттері оны өмірлік бағыт-бағдар берген рухани жетекші ретінде құрметтеулері де сондықтан.

Ербол ИСАҚАЕВ,

М.Қозыбаев атындағы СҚУ-дың басқарма төрағасы-ректор